

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 159/16

KLAGER: Reinbeitedistrikt 33 Spalca ved leder Mathis Andreas Sara
ADRESSE:
PUBLIKASJON: Framtid i Nord
PUBLISERINGSDATO: 08.06.2016
STOFFOMRÅDE: Forvaltning
SJANGER: Nyhetsartikkel
SØKERSTIKKORD: Ulike syn, kontroll av opplysninger, saklighet, samtidig imøtegåelse, tilsvar, redaksjonell integritet/troverdighet, åpenhet om bakenforliggende forhold
REGISTRERT: 15.06.2016
BEHANDLET I PFU: 23.08.2016
BEHANDLINGSTID: 68 dager
KLAGEGRUPPE: Næringsdrivende
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER:

SAMMENDRAG:

Framtid i Nord publiserte **onsdag 8. juni 2016** en nettartikkel med tittelen «Grunneierne må jage vekk reinen» og ingressen:

«Mener reindriftsutøveren Spalca 33 ikke overholder gjeteplikten.»

Artikkelen refererte til et skriv som grunneiere skal ha sendt kommunen i etterkant av et møte mellom partene om «**det de kaller reinplager**». Om grunneiernes syn het det:

«De opplever at rein kommer inn på innmark og bebodde områder, og påstår at reindriftsutøveren Spalca 33 ikke overholder gjeteplikten. De har alle private vannbrønner, og mener det er stor fare for at drikkevannet skal bli forurensset.»

«De er også bekymret for at ekskrementer fra reinen går over i fóret som bonden høster – og at dette igjen skal gi sporer i melken – og kunne føre til dårligere melke kvalitet[.]»

KLAGEN:

Klager er leder for reinbeitedistrikt 33 Spalca. Klager skriver: «Artikkelen (...) inneholder faktiske feil, påstander fremmes som om det er fakta, samt at den som påstandene retter seg mot ikke får komme med sitt syn på saken. Journalisten har ikke kontrollert om opplysninger som blir gitt er korrekte, og informerer heller ikke om at hun selv, eller nærmeste familie, er indirekte innblandet i saken som artikkelen handler om. Artikkelen bryter dermed flere av VVP punkter.» Klager har vist til følgende: 1.2 (ulike syn), 2.1 (redaksjonell uavhengighet), 2.3 (åpenhet om bakenforliggende forhold), 3.2 (kildekritikk og kontroll av opplysninger), 4.1 (saklighet og omtanke), 4.13 (rette feil), 4.14 (samtidig imøtegåelse) og 4.15 (tilsvar).

Når det gjelder feil, påpeker klager at reinbeitedistrikt 33 Spalca ikke er «en reindriftsutøver», «men et kollegium bestående av mange reindriftsutøvere». Videre skriver klager: «Det påstås at reindriftsutøveren ikke overholder gjeteplikten, uten at det gjøres rede for hva denne plikten innebærer. Sett bort fra at 33 Spalca fortsatt ikke er en person, men et reinbeitedistrikt, så er det reindriftsloven som gir rammene for gjeteplikten. Dette burde reinbeitedistriktet v/ leder fått gitt sitt tilsvarende på, kommentert og forklart før saken ble publisert.»

Klager opplyser at han har fått anledning til å kommentere saken i ettertid, men skriver: «Det er ikke sikkert at et tilsvarende flere dager etter vil nå like langt, og skaden er allerede skjedd med den første artikkelen.»

Slik klager ser det, presenteres påstander som fakta, noe han mener gir et ubalansert bilde av saken. Klager skriver: «Det påstås også i artikkelen at rein kan forurense drikkevannet, samt at dette kan gå utover bondens melkeproduksjon. Dette er en alvorlig påstand, som dessverre ikke har noe rot i virkeligheten. Dette kunne journalisten sjekket opp med Mattilsynet, men vi kan ikke se at de er spurt om mulighetene for forurensing eller eventuelle konsekvenser for melkeproduksjon. Rein er ikke et husdyr, men likestilles med elg og annet vilt når det gjelder åpne drikkevannskilder.»

Klager har også en forklaring på hvorfor opplysninger er utelatt: «Journalisten er fra Kvæningen og kjenner godt til saken hun presenterer, men unnlater å ta med alle sakens sider, fordi hun indirekte er berørt av saken. Faktum er at reinbeitedistriktet og kommunen også er parter i saken, og at det har vært avholdt dialogmøter i anledning denne og andre liknende saker. Journalisten burde i det minste innhentet kommentarer fra det offentlige på hvordan denne type saker løses og håndteres og sjekket opp om påstandene til kilden holder vann, istedenfor presenteres dette som en sak der det bare er en part som er berørt (grunneierne) og det er bare denne parten som får komme til orde.»

Klager opplyser at «[d]et er riktig at grunneierne i området har skrevet brev til kommunen med noe de kaller reinplager», men: «Det som dessverre ikke er med i artikkelen er at de samme grunneierne også vil holde reinen borte fra utmark, der reinbeitedistriktet har beiterett, og at de dermed har vikarierende motiver for å dra inn drikkevann og melkeproduksjon. Dyrket mark kan gjerdes inn, og rein vil dermed ikke komme inn på de. Hadde avisen og journalisten tatt seg bryet med å ringe det offentlige og reinbeitedistriktet, så hadde hun fått vite at reinbeitedistriktet i lang tid har bidratt til å gjerde inn innmark, slik at rein ikke kommer seg inn på dyrket mark. Hun kunne også fått vite at grunneierne i dette området har prøvd å unnta andre områder for reinbeite[.]»

Klager mener oppsummert «at avisen har latt seg bruke som mikrofonstativ for en part som ikke har fått gjennom viljen sin i en sak som har versert lenge».

FORSØK PÅ MINNELIG LØSNING:

Det har vært gjort forsøkt på kontakt med sikte på å løse saken i minnelighet, uten at dette har lyktes.

TILSVARSRUNDEN:

Framtid i Nord påpeker at artikkelen refererer fra et brev sendt kommunen, og at dette også fremgår av artikkelen. Slik Framtid i Nord ser det, har redaksjonen ikke vært talerør for én part ved å referere fra brevet: «Det er gjennomgående i teksten påpekt at dette er innsenders meninger som gjengis.»

Redaksjonen opplyser at artikkelen også ble publisert i papirutgaven dagen etter (dvs. 9. juni 2016), og at klager samme dag ble kontaktet for en kommentar. Klager svarte 15. juni gjennom to sms-er (se vedlegg, sekr. anm.) Avisa skriver: «Da Sara [klager] sendte oss sine SMSer, laget vi en ny sak der vi intervjuet kommunens ordfører Eirik Losnegård Mevik om saka (...) I denne saka kan vi se at det kunne vært en kommentar fra [reinbeitedistrikt]-33. Like fullt er det ikke å tolke som at Framtid i Nord vil være noens talerør.» (Den oppfølgende artikkelen er gjengitt som tekst i tilsvaret, sekr. anm.)

Når det gjelder påstandene om journalistens inhabilitet i saken, skriver redaktøren: «[Journalisten] har den fordel at hun er fra Kvæningen, og i så måte kjenner kommunen. Hun flyttet fra kommunen for noen år siden, men har fortsatt sin familie boende i Badden, ei bygd i samme kommune, men som hun ikke har direkte tilknytning til. Påstanden insinuerer at journalister ikke må skrive saker fra kommuner de kommer fra. I så fall ønsker jeg journalistikken i mindre aviser lykke til...! (...) [Journalisten] skrev saka ut fra et brev inn til Kvæningen kommune, en sak som ble klarert med redaktøren, og i så måte - som i alle redaksjonelle saker - er det redaktørens habilitet klager bør sette spørsmålstegn ved - ikke journalistens. Jeg er fra nabokommunen og har helt oppriktig ikke noen følelser for rein som beveger seg i Kvæningen.»

Redaktøren gir imidlertid klager også delvis rett: «Ja, til en viss grad har klager rett i at vi opptre som et mikrofonstativ i akkurat denne saken. (...) Og hvorfor denne erkjennelsen: Jo fordi vi har i denne saka altså kun gjengitt et brev fra beboerne. Kan vi kritiseres for ikke å ha kontaktet andre. Nokså sikkert, men derfra til å trekke en linje til at avisen - og journalisten/redaktøren - er inhabil og taler befolkningens sak er det langt. Dette var en notis som det ikke ble tillagt alt for mye merarbeid enn et rent referat!»

Klageren presiserer: «Det er påstandene om ulovlig beite som avisa fremmer og lar stå uimotsagt eller ukommentert av nøytral instans og reinbeitedistrikt som er det vi reagerer mest på i saken. Det er veldig lett å slenge ut påstander om ulovlig beite - men påstanden impliserer uansett et lovbrudd. Denne påstanden, uansett om den er referert fra et brev eller fra en muntlig kilde, bør da sjekkes nærmere opp.»

Klager mener påstanden om ulovlig beiting berører «alle våre 17 siida-andeler/120-140 reineiere personlig». Han forklarer: «Det kan sammenlignes med at jeg beskylder naboen for å stjele og går til avisen med det. Jeg ville likt å sett den redaktøren som hadde trykket den typen påstander uten å sjekke opp med naboen, politiet eller eventuelt med domstolene om det faktisk foreligger en dom i saken. Men det er nettopp det FiN gjør. Ikke nok med det, redaktøren forsvarer dette med at det bare er et referat/notis fra et brev.»

Klager avviser også at det er «påstått at journalisten ikke skal dekke saker fra Kvæningen», derimot: «[V]i mener det er redaktørens ansvar å sikre at journalisten lager saker utifra objektive vurderinger og ikke egeninteresse, noe vi mener kan være en del av bakgrunnen her. Journalistens familie har vært berørt av liknende saker tidligere. Hvis vi tar feil dette punktet, så slår vi gjerne oss til ro med det. Men vi ser av redaktørens kommentar at slike vurderinger av objektivitet anses som unødvendige[.]»

Hva gjelder muligheten til å kommentere saken, skriver klager: «At avisen ikke får tak i reinbeitedistriktets leder fritar jo ikke dem fra ansvaret de har til å belyse saken så godt det lar seg gjøre i ettertid. Vi vil gjerne tro at en journalist fra Kvæningen vet at distriktet består av flere personer enn leder. Distriktet har et styre. Vi ville også forventet at avisen spør offentlige myndigheter (Reindriftsforvaltningen, Mattilsynet, Reinpolitiet, Politiet) når påstander om ulovligheter fremmes slik de er gjort i artikkelen. Der hadde de hørt hva som må til for at beiting skal kunne karakteriseres som "ulovlig" og kunne kanskje korrigert avisens påstand (ja, påstanden er også avisens - selv om den er referert fra et brev) med det som er nærmere sannheten: ingen ulovlig beiting har funnet sted i nevnte område.»

Framtid i Nord skriver: «Vi tar oppgaven som mediehus på alvor i alle saker, og vi har beviselig forsøkt å kontakte reinbeitedistriktets leder. (...) Vi har skrevet denne ene saka, basert på reaksjoner fra innbyggere i Kvæningen. Vi har ikke gjort det for å hisse til strid, men for å informere. PFU får avgjøre om vi har gjort jobben skikkelig.»

Klager kom etter avsluttet tilsvarsrunde med en kort tilleggskommentar: «[Ansvarlig redaktør] skriver at Framtid i Nord baserer seg på reaksjoner fra innbyggere i Kvæningen. Dette virker utad som om hele kommunen har samme oppfatning ang D-33s gjeteplikt. Men akkurat det kan jeg avkrefte. (...) Kan også avkrefte at Framtid i Nord har prøvd å ta kontakt med distriktet utenom ett sms i etterkant av publikasjonen.»

Framtid i Nord har ikke hatt flere kommentarer.